

Sonja Niemelä

”TOIVAIN SAAVANI VALMIUKSIA TUKIHENKILÖNÄ
TOIMIMISEEN, APUA, ROHKAISUJA JA NEUVOJA KIPERIIN
TILANTEISIIN”

SATUKE-HANKKEEN TUKIHENKILÖKOULUTUS
MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITOSSA

Hoitotyön koulutusohjelma
Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto
2010

TIIVISTELMÄ

”Toivoin saavani valmiuksia tukihenkilönä toimimiseen, apua, rohkaisuja ja neuvoja kiperiin tilanteisiin” SATUKE- hankkeen tukihenkilökoulutus Mannerheimin Lastensuojeluliitossa

Sonja Niemelä
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Pori
Hoitotyön koulutusohjelma
Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto
Maaliskuu 2010
Polvivaara, Anna KM
YKL: 30.7
Sivumäärä: 35
Liitteet: 4

Asiasanat: vapaaehtoistoiminta, tukihenkilötoiminta, tukihenkilökoulutus

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää tukihenkilökoulutukseen osallistuneiden kokemuksia saamastaan koulutuksesta. Lisäksi opinnäytetyössä kartoitettiin tukihenkilökoulutukseen osallistuneiden odotuksia koulutusta, sekä vapaaehtoistoimintaa kohtaan ja heidän toiveitaan koulutuksen sisällöstä. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada hyödyllistä ja ajankohtaista tietoa tukihenkilökoulutuksen onnistumisesta ja mahdollisista kehittämistarpeista.

Opinnäytetyön aiheeksi valittiin tukihenkilökoulutus koska aihe on ajankohtainen ja tukihenkilötoiminta vapaaehtoistyön muotona yleistyy yhteiskunnassamme. Vapaaehtoistyö koetaan tärkeänä yhteiskunnallisena toimintana. Tukihenkilöiden tekemä vapaaehtoistyö ei korvaa ammattilaisen tekemää työtä, mutta täydentää sitä. Opinnäytetyö oli kvalitatiivinen eli laadullinen. Avointen kysymysten vastaukset analysoitiin käsitekartan avulla. Strukturoidut kysymykset analysoitiin Tixel-aineistonkäsittelyohjelman avulla ja kuvattiin kaavioiden muodossa. Strukturoitujen kysymysten sanallisesti kirjoitetut vastaukset kirjoitettiin suorina lainauksina opinnäytetööhön.

Opinnäytetyön tulosten perusteella tukihenkilökoulutukseen osallistuneet kokevat koulutuksen tärkeänä ja olivat tyytyväisiä koulutuksen sisältöön. Vastaajat pitivät tärkeänä kuulla kokemuksia jo tukihenkilöinä toimineilta henkilöiltä. Usean vastaajan mielestä lähes kaikki koulutuksen sisältämät asiakokonaisuudet tulisi säilyttää uusien tukihenkilöiden koulutuksessa. Vastaajat kokivat voivansa olla tuettavalle ennen kaikkea luotettavia aikuisia ja esimerkkejä. Vastaajat kokivat voivansa tuoda tuettavan elämään lämpöä, turvallisuutta ja pysyvyyttä.

Tämän opinnäytetyön perusteella saatuja tuloksia voidaan käyttää kehitettäessä tukihenkilökoulutusta, tukihenkilöille suunnattua työnohjausta sekä jatkokoulutusta. Mahdollisia jatkotutkimusaiheita voisi olla myös tuettavien toiveiden kartoittaminen sekä tukihenkilöiden jaksaminen vapaaehtoistyössä.

ABSTRACT

”I was hoping to receive a capacity of a support person to operate, support, encouragement and advice on pressing situations” SATUKE- Project Support Professional Training Mannerheim Child Protection Alliance.

Sonja Niemelä
 Satakunta University of Applied Sciences
 Health Care and Social Pori
 Degree Programme in Nursing
 Nursing
 March 2010
 Polvivaara, Anna ME
 PLC:30.7
 Number of pages: 35
 Appendices: 4

Key words: voluntary work, support person activity, support professional training

The function of this dissertation was to investigate the experiences of those who have participated in support professional training. Also the participants’ expectations towards the training and volunteer work were observed, as well as their wishes regarding the contents of the training. The goal was to gain useful and up-to-date information about the training’s success rate and the possible needs for improvement. Support professional training was selected as the topic, as it is currently relevant and mentoring as a form of volunteer work is becoming more and more frequent. Volunteer work cannot surpass that of a professional, but fulfils it instead. It is also considered communally important.

The dissertation was qualitative –that is, based on quality rather than quantity. The answers of all open questions were analyzed by searching for similarities and differences between them. Some of the answers were added to the treatise as direct sentences. Structured questions were analyzed with Tixel statistical software and presented graphically. Written answers of the structured questions were directly quoted into the treatise.

Judging from the results of the dissertation, the participants view the training as important and are satisfied with its contents. The answerers find it important to hear about the experiences of those who have already served as mentors. Several answerers thought that most of the current topics in the training should remain as they are. Above all, they saw themselves as dependable adults and proper examples, able to bring warmth, safety and stability to the lives of those they would choose to help.

The results of this dissertation can be used to improve mentor training, coaching, and further training. Possible secondary research subjects could include studying the wishes of those seeking mentoring and how mentors are doing in their volunteer work.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 KESKEISET KÄSITTEET	7
2.1 Mannerheimin Lastensuojeluliitto	7
2.2 Vapaaehtoistoiminta.....	7
2.3 Tukihenkilötoiminta.....	9
2.4 Tukihenkilökoulutus	12
3 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET.....	13
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT ..	15
5 TUKIHENKILÖKOULUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN JA SISÄLTÖ SATUKE HANKKEESSA	15
5.1 Vapaaehtoisten rekrytointi SATUKE hankkeessa	15
5.2 Koulutuksen toteutus SATUKE- hankkeessa	16
5. 3 Koulutusmateriaali	17
5.3.1 Lastensuojelulaki.....	17
5.3. 2 Vapaaehtoistoiminta.....	18
5. 3. 3 Tukihenkilön oikeudet ja velvollisuudet.....	19
5. 3. 4 Traumaviitekehys	19
6 OPINNÄYTETÖN TUTKIMUSTULOKSET	20
6.1 Informaatiokanava SATUKE- hankkeen koulutuksesta	20
6.2 Odotukset tukihenkilötoiminnasta	21
6.3 Tuen antamisen tavat.....	23
6.4 Odotukset koulutukselta ja toiveet sen sisällöstä	24
6.5 Mielipiteet koulutuksen laajuudesta.....	26
6.6 Mielipiteet tukihenkilökoulutuksesta ja vapaaehtoistoiminnasta.....	27
7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	29
7.1 Tutkimusmenetelmä.....	29
7.2 Kohdejoukko ja aineistonkeruu.....	29
7.3 Suunnitelma käsittelystä ja analyysistä.....	30

7.4 Aikataulu ja raportointi	31
7.5 Opinnäytetyön luotettavuus	31
8 OPINNÄYTETYÖN JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	29
LÄHTEET	36
LIITELUETTELO	

1 JOHDANTO

Vapaaehtoistoiminta on ihmisen omasta halusta lähtevää, tasa-arvoista toisen ihmisen auttamista ja tukemista elämän eri tilanteissa. Vapaaehtoisuuden perustana on toimiminen ilman palkkaa hyvän asian puolesta. (Suomen Punainen Risti, Engel – Yhtymä, 2005, 7.) Tukihenkilötoiminta on yksi vapaaehtoistoiminnan muoto. Tukihenkilöt toimivat hyvin erilaisissa tilanteissa ihmisten lähellä ja ovat ihmiselle tärkeä kuuntelija, tukija sekä roolimalli lapselle tai nuorelle.

Vapaaehtoistoiminta Mannerheimin Lastensuojeluliitossa on pääasiassa ennaltaehkäisevää työtä hyvän ja onnellisen lapsuuden puolesta. Vapaaehtoistoiminta on palkatonta, omasta halusta lähtevää, osallistujien ehdoin tapahtuvaa toimintaa lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyväksi. Mannerheimin Lastensuojeluliiton tukihenkilöt saavat toimintansa tueksi koulutusta ja ohjausta. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2008.)

Tässä opinnäytetyössä kartoitettiin Mannerheimin Lastensuojeluliiton, Satakunnan piirin SATUKE- hankkeen tukihenkilökoulutukseen osallistuneiden henkilöiden näkemyksiä siitä, millä tavoin he kokevat voivansa tukea tuen tarpeessa olevaa lasta tai nuorta. Lisäksi kartoitettiin tukihenkilökoulutukseen osallistuneiden odotuksia ja toiveita tukihenkilötoimintaa sekä tukihenkilökoulutuksen sisältöä kohtaan.

Opinnäytetyön tekijän mielenkiinto lasten ja nuorten hyvinvointia kohtaan vaikutti suuresti aihevalintaan. Opinnäytetyön tekijä otti yhteyttä eri tahoihin, jotka toimivat lasten ja nuorten parissa. Mielenkiintoinen sekä ajankohtainen aihe löytyi Mannerheimin Lastensuojeluliiton Satakunnan piiristä. Tukihenkilökoulutus koetaan tärkeänä, jotta tukihenkilöillä olisi mahdollisuus onnistua tukisuhteessa. Tukihenkilötoimintaa ja tukihenkilöiden saamaa koulutusta on tutkittu vähän.

Aihe on ajankohtainen, koska lasten ja nuorten tuen tarve lisääntyy jatkuvasti, joten ennaltaehkäisevää ja lapsen hyvinvointia tukevaa työtä tarvitaan jatkuvasti enemmän. Tukihenkilön tekemä vapaaehtoistyö ei yksin riitä takaamaan lapsen tai nuoren hyvinvointia, mutta se antaa hyvän lisän ammattilaisten tekemään työhön.

2 KESKEISET KÄSITTEET

2.1 Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Taustaorganisaationa opinnäytetyössä on Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Satakunnan piiri ry. Mannerheimin Lastensuojeluliitto on Suomen suurin lastensuojelujärjestö. Liitossa on yli 93 000 jäsentä ja 565 paikallisyhdistystä ympäri Suomea. Paikallisyhdistysten toimintaa tukee 13 piirijärjestöä. Mannerheimin Lastensuojeluliitto paikallisyhdistykset tarjoavat kaikenikäisille mahdollisuuden osallistua toimintaan yhdessä lasten, nuorten ja lapsiperheiden kanssa. Mannerheimin Lastensuojeluliitto luottaa kumppanuuteen ja yhteistyötä tehdään koti- ja ulkomaisten järjestöjen, yhteisöjen ja verkostojen kanssa. Liiton keskustoimisto pitää yhteyksiä ministeriöihin, viranomaisiin ja järjestöihin, piirit ja paikallisyhdistykset paikallisiin tahoihin. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2008.)

Mannerheimin lastensuojeluliiton Satakunnan piirin SATUKE- hankkeen kohderyhmänä on Satakunnan alueen lastensuojelun avohuollon tuen piirissä tai jälkihuollon tuen piirissä olevat 7-20. v lapset ja nuoret sekä heidän vanhempansa. Hankkeen avulla pyritään etsimään tukihenkilötoiminnasta kiinnostuneita henkilöitä tukihenkilökoulutukseen ja sitä kautta mukaan tukihenkilötoimintaan.

2.2 Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistoiminta on ihmisen omasta halusta lähtevää, tasa-arvoista toisen ihmisen auttamista ja tukemista elämän eri tilanteissa. Vapaaehtoisuuden perustana on toimiminen ilman palkkaa hyvän asian puolesta. Vapaaehtoistoiminta on myös tärkeää kansalaistoimintaa joka rikastuttaa yhteisön elämää ja vahvistaa yhteistä hyvinvointia. Tekijöilleen vapaaehtoistoiminta tarjoaa elämänsisältöä ja mahdollisuuksia osallistua ja kehittää itseään. Vapaaehtoistoiminnan tulee olla organisoitua, pitkäjänteistä ja luotettavaa. Siihen liittyy tarpeiden kartoitus, toiminnan suunnittelu, vapaaehtoisten rekrytointi, vastaanotto, perehdytys, koulutus, huolto, ja työnohjaus. (Suomen Punainen Risti, Engel – Yhtymä, 2005, 7.)

Vapaaehtoistoiminta on osallistumista vuorovaikutukseen perustuvaan organisoituun auttamis- ja tukitoimintaan, joka tähtää henkisen ahdingon lievittämiseen tai elinoloihin liittyvän puutteen korjaamiseen. Tehtävään ohjausta saaneen motiivi perustuu ajatukseen, että hän voi olla avuksi ja oppia myös itse jotakin tärkeää. (Suomen Punainen Risti, Engel – Yhtymä, 2005, 7.) Suomessa vapaaehtoistoimintaa tehdään paljon eri järjestöissä. Vapaaehtoistoiminta ei korvaa hoitotyötä, mutta täydentää sitä. (Lahtinen, 2003, 8.) Vapaaehtoistoiminta voidaan kuvata myös prosessiksi, jossa yhdessä toimimalla kohdataan vaikeudet ja pyritään voittamaan ne ihmisten elämänlaadun parantamiseksi (Lehtinen, 1997, 17.)

Vapaaehtoistoimintaan osallistuvien suomalaisten motiiveja tutkittaessa ”halu auttaa muita” mainitaan ylivoimaisesti useimmin osallistumisen motiivina. Pohjoismaisissa vertailututkimuksissa tulos on ollut samanlainen, noin 80 prosenttia vapaaehtoisista ilmoittaa haluavansa auttaa. Auttamalla muista saadaan myös itse jotain, eli vapaaehtoisuus nähdään usein sekä antamisena, että saamisena. (Raninen, Raninen, Toni, Tornaesus, 2008, 82.)

Vapaaehtoistyön motiivina voi olla sisällön hakeminen omaan elämään, kutsumus ja lähimmäisenrakkaus, halu kasvaa ihmisenä ja elämän näkeminen laajemmasta näkökulmasta. Vapaaehtoisuustyössä saatua koulutusta arvostetaan suuresti. Usein vapaaehtoistyöntekijät ovat aiemmin tehneet muuta auttamis- ja ohjaustyötä. (Lahtinen, 2003, 42–44.) Jotkut vapaaehtoistoimintaan osallistuvat kokevat velvollisuudekseen osallistua yhteiskunnalle tärkeään toimintaan. He tuntevat olevansa kunnan kansalaisia, osallistuessaan vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoisuus koetaan silloin itseisarvona, eikä osallistujaa tällöin motivoi esimerkiksi ryhmän jäsenyyden tuomat sosiaaliset suhteet tai oman elämän kokeminen merkityksellisemmäksi. (Raninen ym., 2008, 109–110.)

Erilaiseen yhteisölliseen toimintaan osallistumisella on merkitystä ihmiselle itselleen ja yhteiskunnan kehityssuunnalle. Yksilötasolla painottuvat itsetuntoon ja arvostukseen liittyvät asiat, kuten tunne hyödyllisyydestä, tärkeydestä ja arvokkuudesta. Auttaja voi saada itselleen onnellisuudentunnetta siitä, että onnistuu lievittämään tuettavan pahan olon tunnetta. (Raninen ym., 2008, 112)

Korhonen (2005) toteaa, että vapaaehtoistoimintaan osallistuminen koetaan usein hyväksi vastapainoksi omalle elinympäristölle tai työlle. Lapsen tai nuoren kanssa yhdessä tekeminen ja harrastaminen ovat parhaimmillaan luovaa ja mukavaa toimintaa, mikä tuo vaihtelua ja rikkautta omaan elämään. Moni innostuu toiminnasta uudessa elämäntilanteessaan: vapaa-ajan lisääntyessä, eläkkeelle jäätyään tai lasten muutettua pois kotoa. Korhosen (2005) mukaan tärkeitä motiiveja vapaaehtoiseksi ryhtymiselle ovat myös halu oppia uutta itsestään ja elämästä yleensä. (Korhonen 2005, 12)

Vapaaehtoistoiminnassa voi tutustua uusiin ihmisiin ja saada uusia sosiaalisia kontakteja. Oma maailmankuva laajenee, kun tutustuu eri ihmisten ajattelu- ja elintapoihin. Maailma näyttää aivan erilaiselta tuettavan lapsen tai nuoren silmin katsottuna. Tukihenkilönä voi erityisesti kehittää omia sosiaalisia taitojaan. Monet saavat toiminnasta virikkeitä työhönsä, opiskeluunsa tai ammattiin hakeutumiseen. Ihmiset kokevat saavansa paljon ja oppivansa uutta samalla, kun he auttavat lähimmäisiään. Tutkijat ovat todenneet, että epäitsekkäiden motiivien lisäksi ihmisiä saattaa kiinnostaa vapaaehtoistyö myös itsekkäistä syistä. Vapaaehtoistyöllä voidaan myös pyrkiä suojelemaan itseään, edistämään uraa tai saamaan sosiaalista arvostusta. (Korhonen, 2005, 13.)

Vapaaehtoistoiminta Mannerheimin Lastensuojeluliitossa on pääasiassa ennaltaehkäisevää työtä hyvän ja onnellisen lapsuuden puolesta. Vapaaehtoistoiminta on palkatonta, omasta halusta lähtevää, osallistujien ehdoin tapahtuvaa toimintaa lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyväksi. Mannerheimin lastensuojeluliiton tukihenkilöt saavat toimintansa tueksi koulutusta ja ohjausta. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2008.)

2.3 Tukihenkilötoiminta

Tukihenkilötoiminta on perinteinen ja laajasti käytetty vapaaehtoistoiminnan muoto. Tukihenkilönä voi toimia lasten ja nuorten lisäksi esimerkiksi apua tarvitsevalle sairaalle, vanhukselle, vammaiselle tai maahanmuuttajalle. Tukihenkilöiden ja

muiden vapaaehtoista auttamistyötä tekevien ihmisten työpanoksella on suuri yhteiskunnallinen merkitys. (Korhonen, 2005, 7.)

Tukihenkilötoiminta eroaa muusta vapaaehtoistoiminnasta kahdella merkittävällä tavalla. Se on yksilöllisempää kuin muu vapaaehtoinen auttamistoiminta ja siinä koetaan jokaisen omat sairastumisen, vammautumisen ja kriisiytymisen tuntemukset henkilökohtaisina uhkina tai haasteina. Tukihenkilötoiminnalle on ominaista arkielämä ja sitoutuminen. (Lehtinen, 1997, 50) Tukihenkilötoiminnan järjestäminen, kehittäminen ja ylläpitäminen vaativat taustaorganisaatiolta myös aikaa ja taloudellisia resursseja. Usein tukihenkilötoiminta esim. kunnassa tulee parhaiten organisoiduksi ja hoidetuksi, kun se on yhden työntekijän vastuulla. Tukihenkilötoiminnan organisointi voidaan myös liittää osaksi yksittäisen työntekijän tehtäväkuva. (Ehjä, 2009.)

Lasten ja nuorten tukihenkilötoimintaa järjestävät sekä kunnat että lastensuojelujärjestöt. Tukihenkilötoimintaa tarjotaan esimerkiksi lastensuojelun asiakkaina oleville lapsille ja nuorille. Tuettavat ovat usein perheistä, joissa vanhemmilla/vanhemmalla omat voimavarat lapsen kasvattamiseksi ovat tilapäisesti vähentyneet erilaisten vaikeuksien vuoksi. (Ehjä, 2009.)

Lainsäädännössä ei ole määräyksiä koskien tukihenkilöille ja tukiperheille maksettavien hoitopalkkioiden ja kulukorvausten määrää (Sosiaaliportti, 2008). Tukihenkilölle maksetaan lapsen huoltosuunnitelman mukaisesti tukihenkilöpalkkio sekä korvaus harrastuskuluista. Harrastusrahaa maksetaan, jotta tukihenkilö voi käydä tuettavansa kanssa esimerkiksi elokuvissa, urheilutapahtumissa, tai muussa harrastustoiminnassa. Tukihenkilöpalkkio ja kulut harrastustoiminnasta korvataan tukihenkilön tekemän selvityksen perusteella. (Lastensuojelun Keskusliitto, 2007.)

Lasten ja nuorten tukihenkilötoimintaan osallistuvien henkilöiden tulee olla yli 18-vuotiaita tasapainoisia ihmisiä, joilla on halua ja aikaa toimia lapsen ja nuoren tukena. Tukihenkilönä voi toimia mies tai nainen, nuori tai vanha, perheellinen tai perheetön. Kuka tahansa, joka on kiinnostunut ryhtymään tukihenkilöksi. Tärkein edellytys tukihenkilöksi ryhtyvälle on, että hänellä on vilpitön halu tukea lasta tai nuorta. Tukihenkilöksi aikovan on pohdittava, kuinka paljon hän haluaa käyttää

aikaa toimintaan. Hänen tulee myös miettiä, miten vaativaan tukisuhteeseen hän on valmis sitoutumaan. (Korhonen 2005, 18.)

Tukihenkilöllä voi olla lapsen ja nuoren elämässä monia eri rooleja. Tukihenkilön yksi rooli voi olla rakkauden antaja. Jokaisen lapsen syvin tarve on tulla hyväksytyksi ja rakastetuksi ehdoitta. Se on edellytys sille, että lapsi oppii hyväksymään itsensä ja hänelle kehittyy myönteinen itsetunto. Tukisuhteessa tukihenkilö voi osoittaa hyväksyntää ja välittämistä eri tavoilla. Tukihenkilö toimii lapselle tai nuorelle myös kuuntelijana. Esimerkiksi päihdeongelmaisessa perheessä kasvaneen lapsen selviytymiselle on merkityksellistä, onko hänellä ollut lapsuudessaan edes yksi ihminen, jolle hän on voinut avoimesti kertoa kokemuksiaan ja purkaa tunteitaan. (Holmberg, 2003, 44.)

Tukihenkilön ja tuettavan lapsen välinen suhde rakentuu pienistä arkisista kohtaamisista. Tukihenkilönä toimiminen on lapsen rinnalla kulkemista, yhdessä tekemistä sekä arjen ilojen ja surujen jakamista. Se on lapsen tukemista tavallisissa arjen asioissa, kuten koulun käynnissä, harrastuksissa ja ihmissuhteissa. (Korhonen, 2005, 10.)

Tukihenkilönä oleminen vaatii pitkäjänteisyyttä ja sinnikkyyttä, ja on tärkeää, että tukihenkilö löytää motiiveja, jotka ovat hänen itsensä kannalta itsekkäitä. Pelkällä halulla tehdä asioita tuettavan eteen ei jaksa pitkäjänteisesti tehdä vapaaehtoistyötä, koska tukisuhteen aikana tulee varmasti epäonnistumisia. Vapaaehtoistoiminta ei ole pelkästään pyyteetöntä, epäitsekästä auttamista. Vapaaehtoiset toimivat aina myös omista tarpeista ja pyrkimyksistä käsin. Toiminta voi olla myös väylä vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin. (Korhonen, 2005, 12.)

Tukihenkilösuhde pohjautuu aina molemminpuoliseen vapaaehtoisuuteen. Lastensuojelun tukihenkilötoiminta on vapaaehtoistyötä, jonka pyrkimyksenä on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia. Toiminta perustuu lastensuojelulakiin (Lastensuojelulaki, 2007), jonka mukaan lapselle tai nuorelle on tarvittaessa järjestettävä tukihenkilö tai tukiperhe. Tukihenkilöä tarjotaan vain niille lapsille ja nuorille, jotka ovat ilmoittaneet haluavansa tukihenkilön. Myös vanhempien tai mahdollisten muiden huoltajien hyväksyntä tarvitaan tukisuhteen aloittamiseksi. Käytännössä useimmissa kunnissa on tilanne, että kaikille tukihenkilöä haluaville ei riitä tukihenkilöitä. (Ehjä, 2009.)

Tukihenkilötoiminta perustuu sosiaaliseen tukemiseen, jolla viitataan kommunikaation avulla tapahtuvaan vuorovaikutukseen. Riippuen sekä tuettavan että tukihenkilön persoonasta, tukisuhde voi perustua keskustelun lisäksi tai sen sijaan yhdessä tekemiseen. Tukihenkilötoiminta ei kuitenkaan ole hoitoa, terapiaa tai kotipalvelua. Sen tulee toteutua tukea tarvitsevan ja tukea antavan ehdoilla, jolloin lähtökohtana on vapaaehtoinen ja tasavertainen kumppanuus. (Lehtinen, 1994, 38)

2.4 Tukihenkilökoulutus

Ennen tukihenkilöksi ryhtymistä tukihenkilöllä tulisi olla mahdollisuus saada riittävä perehdytys toimintaan. Lastensuojelun tukihenkilötoiminta on vapaaehtoistoiminnan alue, jossa toimitaan joskus tiiviistikin yhteistyössä ammattityöntekijöiden, tässä tapauksessa lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden kanssa. Tukihenkilönä toimimisessa koulutus on välttämätöntä. Koska tukihenkilö joutuu väistämättä kohtaamaan ongelmia, hänen tulee saada tukea ja koulutusta. Tukihenkilökoulutus on myös koettu hyvänä ja toimintaan voimakkaasti motivoivana tekijänä. (Lahtinen, 2003, 30.)

Ymmärtääkseen mitä tukihenkilöltä odotetaan ja mitkä ovat toiminnan rajat ja mahdollisuudet, aloittavan tukihenkilön tulee saada riittävästi pohjatietoa vapaaehtoistoiminnan periaatteista, lastensuojelusta sekä tukihenkilötoiminnan rajoista. (Ehjä, 2009.) Tukihenkilönä toimiminen edellyttää usein taustaorganisaation järjestämän tukihenkilökurssin käymistä. Kurssin tavoitteena on antaa perusvalmiudet tukihenkilönä toimimiseen. Kurssilla pyritään myös vahvistamaan tukihenkilön identiteettiä ja rohkaistaan häntä luottamaan omiin voimavaroihinsa. (Korhonen, 2005, 10.)

Koulutuksessa on tärkeää opettaa peruslähtökohdat, kuten kuuntelemisen ja kuulemisen ensisijaisuus. Tukihenkilö on myös vapautettava ajatuksesta, että hänen on löydettävä ratkaisu tuettavan ongelmiin. Koulutuksessa on oleellista käsitellä myös auttajan omaa jaksamista ja miettiä rajojen asettamista tukitoiminnalle.

Koulutuksen painopisteen tulee olla niissä asioissa, joihin kyseinen tukihenkilöryhmä on suuntautumassa. (Lahtinen, 2003, 31.)

Tukihenkilön jaksamista tukisuhteen aikana voidaan tukea tarjoamalla mahdollisuus säännöllisiin työnohjausluonteisiin tapaamisiin sosiaalityöntekijän kanssa, lisäkoulutukseen tai virkistystoimintaan. Monet tukihenkilöt toivovat myös kokemusten vaihtoa muiden tukihenkilöiden kanssa. (Ehjä, 2009.)

3 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Yeung (2002) on tutkinut suomalaisten osallistumista vapaaehtoistoimintaan sekä osallistumisen motiiveja ja esteitä. Tutkimus oli kvalitatiivinen (n=997). Tulosten mukaan suomalaisten mielipiteet vapaaehtoistoinnasta olivat hyvin monipuolisia ja positiivisia. Suomalaiset liittyivät vapaaehtoistyöhön myös palkattomuuden. Tutkimuksen mukaan suomalaiset osallistuivat aktiivisesti vapaaehtoistoimintaan, naisia ja miehiä kiinnostivat eri alat. Suurin syy, miksi ihmiset lähtivät vapaaehtoistyöhön, oli halu auttaa muita ihmisiä. Terveydelliset syyt ja ajan puute olivat esteenä vapaaehtoistyöhön osallistumiselle. Joskus osallistumattomuudelle ei löytynyt selvää syytä. (Yeung, 2002, 7–72.)

Keltakangas (2009) on opinnäytetyössään tutkinut miestukihenkilöiden kokemuksia tukihenkilötoiminnan aloittamisesta, tukihenkilönä toimimisesta ja tukihenkilösuhteiden sujumisesta. Tutkimus oli kvalitatiivinen (n=13) ja lomakkeet toimitettiin vastaajille sähköpostitse. Tutkimustulosten perusteella miesten syyt tukihenkilötoiminnan aloittamisesta vaihtelivat. Omat elämäkokemukset ja halu auttaa olivat yleisimpiä perusteita tukihenkilöksi ryhtymisessä. Tukihenkilösuhteiden tärkeimpiä tavoitteita oli aikuisen mallina oleminen ja tuettavan tukeminen vaikeassa elämäntilanteessa. (Keltakangas, 2009, 2.) Vastanneiden mielestä julkiset tiedotusvälineet ja tukihenkilöiden välinen tiedotus ovat parhaita keinoja parantaa tukihenkilötoiminnan tunnettavuutta. (Keltakangas, 2009, 23.)

Vastaajien mielestä tukihenkilötoiminnan haasteet liittyvät niin tuettavan elämäntilanteeseen ja hänen tukitarpeeseen kuin tukihenkilön omaan elämään ja

kiireisyyteen. Vastanneiden mielestä on tärkeää muistaa oma rooli tukihenkilönä ja pitää kiinni tukihenkilösuhteen aloituksessa sovituista asioista. Tuettavien erilaiset käyttäytymistavat, luonteenpiirteet ja perhesuhteet tuovat omia haasteita tukihenkilötoimintaan. (Keltakangas, 2009, 22.)

Meriruoho (2008) on opinnäytetyössään tutkinut Porilaista tukihenkilötoimintaa tukihenkilöiden näkökulmasta katsottuna. Tutkimuksessa kartoitettiin, miten tukihenkilöt (n=3) toimivat tehtävässään, miten tukihenkilötoimintaa tulisi kehittää tukihenkilöiden mielestä ja mitä taitoja tukihenkilöt käyttivät toiminnassa. Tämä tutkimus oli kvalitatiivinen. Tutkimus osoitti, että tukihenkilöt toivovat toimintaa kehitettävän tukihenkilökoulutuksen ja työnohjauksen lisäämisellä. Tukihenkilöiden menetelminä olivat tuettavan kanssa keskustelu, kuuntelu, ja toiminnallinen tekeminen. Kulukorvauksen pieni määrä rajoitti toiminta mahdollisuuksia.

Tukihenkilöt kokivat, että oma jaksaminen työssä oli haasteellista, sillä he kokivat olevansa työssä melko yksin. Meriruohon mukaan vapaaehtoistyöhön osallistuneiden motiivit ovat tavallisesti epäitsekkäitä syitä, kuten auttamisen halua tai halua tehdä jotain hyödyllistä, kun on aikaa. Usein vapaaehtoistoiminnassa toimimisen jatkamista tukee se, että henkilö kokee saavansa toiminnalleen henkilökohtaista vastinetta, esimerkiksi työkokemusta tai uuden oppimista. (Meriruoho, 2008, 50.)

Odell ja Sorvisto (2009) ovat opinnäytetyössään tutkineet Espoon vapaaehtoisryhmien henkilöiden (n=6) kokemuksia nuorisotyössä. Tutkimus oli laadullinen tapaustutkimus. Aineiston kerättiin haastattelemalla kahta vapaaehtoisryhmää ryhmähaastattelumenetelmällä. Tutkimustulosten mukaan vapaaehtoisryhmien tulevaisuuden haasteisiin vastataan rakentamalla niiden toimintaa yhdessä nuorisonohjaajan avulla, perehdyttämällä vapaaehtoiset nuorten kasvuun ja kohtaamiseen sekä kehittämällä verkostoitumista.

Tutkimustulosten mukaan vapaaehtoiset tarvitsevat perehdytystä nuorisotyöhön, nuorten kasvunhaasteisiin ja katupartioinnin turvallisuusasioihin. Tietoja tulee myös päivittää toiminnan jatkuessa. Nuorten kohtaaminen vaatii vapaaehtoisilta erilaista tietoa nuorten elämään liittyvistä asioista. Tätä aihepiiriä voi vapaaehtoisten mukaan terävöittää koulutuksen, luennoiden ja vierailukäyntien avulla. Koulutusta tulisi

tarjota myöhemminkin kuin vain toiminnan käynnistämisvaiheessa, johon perehdytys yleensä liitetään.(Odell & Sorvisto, 2009, 48.)Vastaajien mukaan verkostoitumista tulee kehittää alueella ja muiden vapaaehtoisryhmien kesken.(Odell & Sorvisto, 2009, 49.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää tukihenkilökoulutukseen osallistuneiden kokemuksia saamastaan koulutuksesta. Lisäksi tässä opinnäytetyössä kartoitettiin tukihenkilökoulutukseen osallistuneiden odotuksia koulutusta, sekä vapaaehtoistoimintaa kohtaan ja heidän toiveitaan koulutuksen sisällöstä. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada hyödyllistä ja ajankohtaista tietoa tukihenkilökoulutuksen onnistumisesta ja mahdollisista kehittämistarpeista.

Tutkimusongelmat ovat:

1. Mitä tukihenkilökoulutukseen osallistuvat odottavat saavansa tukihenkilötoiminnalta ja mistä he saivat tietää SATUKE hankkeesta? (Kyselylomakkeen kohdat 1-2)
2. Millä tavalla tukihenkilökoulutukseen osallistuneet kokevat voivansa tukea tuen tarpeessa olevaa lasta tai nuorta? (Kyselylomakkeen kohta 3)
3. Millaista sisältöä tukihenkilökoulutukseen osallistuneet toivoivat koulutukselta ja mitä he ajattelevat vapaaehtoistoiminnasta? (Kyselylomakkeen kohdat 4-9)

5 TUKIHENKILÖKOULUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN JA SISÄLTÖ SATUKE HANKKEESSA

5.1 Tukihenkilöiden rekrytointi SATUKE hankkeessa

Mannerheimin lastensuojeluliiton Satakunnan piirin SATUKE hankkeeseen liittyviin koulutuksiin ovat tervetulleet kaikki satakuntalaiset lasten ja nuorten vapaaehtoisesta tukihenkilötoiminnasta kiinnostuneet. Mannerheimin lastensuojeluliiton SATUKE-hankkeen ensimmäisessä koulutuskokonaisuudessa käsiteltiin traumaviitekehystä, lastensuojelulakia, tukihenkilön rooleja ja rajoja. Lisäksi koulutuksen aiheina oli tukihenkilön asema, oikeudet ja velvollisuudet. (Mannerheimin lastensuojeluliitto-Satakunnan Piiri, 2008.)

Lasten ja nuorten tukihenkilönä toimiminen on luonteeltaan vaativaa vapaaehtoistyötä, joka edellyttää peruskoulutuksen kautta avattua yhteyttä yhteiskunnalliseen palvelukokonaisuuteen, lastensuojeluun. Lisäksi tukihenkilönä toimiminen edellyttää, että oma elämä on tasapainossa.

Tukihenkilöiden rekrytoinnissa etsittiin kanavia, jota kautta juuri tästä vapaaehtoistoiminnan muodosta kiinnostuneet vapaaehtoiset mahdollisesti löytyvät. Tavoitteena oli etsiä eri- ikäisiä, erilaisessa elämäntilanteessa olevia miehiä ja naisia toimimaan tukihenkilönä kokonaisen tukisuhteen ajan, noin vuoden ajan.

Rekrytointikanavien löytyminen edellytti kontakteja ja neuvotteluja eri tahojen kanssa, luovuutta ja ennakkoluulottomuutta. Keskeisinä rekrytointikanavina hankkeessa olivat sosiaali-, terveys-, kasvatusalan oppilaitokset, Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisyhdistykset sekä muut mahdolliset yhdistykset. Lisäksi kiinnostusta pyrittiin herättämään laatimalla lehtiartikkeleita, joissa tukihenkilöt esittelevät toimintaansa. Informaatiota toiminnasta sai myös internet sivuilta.

5.2 Koulutuksen toteutus SATUKE- hankkeessa

SATUKE- hankkeen tukihenkilökoulutuksessa koulutuskertoja järjestettiin kuusi. Viidellä tapaamiskerralla kesto oli kaksi ja puoli tuntia. Nämä koulutukset järjestettiin Mannerheimin Lastensuojeluliiton Satakunnan piirin tiloissa. Yksi koulutuskerta oli pidempi, sen kesto oli yhdeksän tuntia ja se järjestettiin leirikeskuksessa. Ensimmäisellä koulutuskerralla lokakuussa 2008 aiheena oli tutustuminen, hankkeen esittely, Mannerheimin lastensuojeluliiton esittely sekä

materiaalien jakaminen. Toinen koulutuskerta järjestettiin kolmen päivän kuluttua edellisestä jolloin aiheena oli vapaaehtoistyö, tukihenkilötoiminta, roolit ja rajat, oma työkalupakki ja ryhmäytyminen.

Seuraava koulutus järjestettiin lokakuun puoli välissä 2008, jolloin tukihenkilönä toiminut vapaaehtoistyöntekijä kertoi omista kokemuksistaan, lisäksi aiheena oli tukihenkilötoiminnan etiikka, koulutuskertaan sisältyi myös workshop tehtävä. Neljäs koulutus järjestettiin lokakuun lopussa 2008 ja tällöin aiheena oli traumaviitekehys. Seuraava koulutuskerta oli marraskuun alussa 2008 ja tällä koulutuskerralla käsiteltiin lastensuojelulakia. Viimeinen koulutus järjestettiin marraskuun puolivälissä 2008, jolloin jaettiin todistukset, sekä tunti- ja matkakorvauslomakkeet. Lisäksi koulutukseen osallistuneet täyttivät opinnäytetyöhön liittyvän kyselylomakkeen.

5. 3 Koulutusmateriaali

Koulutuserroilla osallistujille jaettiin tulostetut materiaalit Microsoft Office PowerPoint esityksistä. Materiaalia oli aiheesta riippuen viidestä viiteentoista sivua. Koulutuksissa projektipäällikkö, projektityöntekijä sekä yksi ulkopuolinen vierailija luennoivat toisaalla tässä opinnäytetyössä esitellyistä asiakokonaisuuksista. Tässä luvussa esitellään pääkohdat teoria sisällöistä, joita koulutuksessa käsiteltiin, jotta opinnäytetyön lukijan on helpompi perehtyä vastauksiin.

5.3.1 Lastensuojelulaki

Lastensuojelulaki tuli voimaan 1.1.2008. Lain tarkoitus on siirtää lastensuojelun painopistettä ennaltaehkäisyyn, varhaiseen tukeen ja avohuoltoon. Lastensuojelun keskeisiä periaatteita ovat pyrkimykset edistää lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia, sekä tukea vanhempia lapsen kasvatuksessa. Lastensuojelun on pyrittävä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia, sekä puuttumaan riittävän varhain havaittuihin ongelmiin. Ensisijaisesti on aina otettava huomioon lapsen etu.

Lapsen etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat lapselle tasapainoisen kehityksen, hyvinvoinnin ja läheiset ihmissuhteet. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota siihen että lapsi saa ymmärrystä, hellyyttä, sekä iän mukaista valvontaa ja huolenpitoa.

Lapsen tulee saada turvallinen kasvuympäristö, sekä ruumiillinen ja henkinen koskemattomuus. Näiden lisäksi lapsen tulee saada toivomuksiaan vastaavaa koulutusta. Lain mukaan lapselle pitää tarjota mahdollisuus itsenäistymiseen ja vastuullisuuteen. Lapsen pitää saada mahdollisuus osallistua, ja vaikuttaa omissa asioissaan. Lapsen kielellinen, kulttuurinen ja uskonnollinen tausta tulee ottaa huomioon.

Lastensuojelulain tavoite on tehostaa kunnan lastensuojelutyön tavoitteellisuutta, suunnitelmallisuutta, pitkäjänteisyyttä, sekä yhteistoimintaa kaikilla toiminnan tasoilla. Lisäksi tavoitteena on kehittää kunnassa asuvien lasten kasvuoloja, tukea vanhemmuutta ja kasvatusta, sekä järjestää lastensuojelupalveluja. (Mannerheimin lastensuojeluliitto- SATUKE- hanke, 2008.)

5.3. 2 Vapaaehtoistoiminta

Tukihenkilötoiminnan tavoitteena on lapsen tai nuoren elämänlaadun parantaminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen, tukihenkilön ja tuettavan välille luodaan kiinteä ja turvallinen tukisuhde. Tukihenkilön voi saada lapsi tai nuori, jolla ei ole jostain syystä elämässään riittävästi aikuisen tukea ja läsnäoloa. Tukisuhde perustuu lapsen tai nuoren sekä hänen vanhempiensa, tukihenkilön ja lastensuojelun sosiaalityöntekijän yhteiseen sopimukseen. Tukihenkilö sitoutuu olemaan turvallisena aikuisena mukana lapsen elämässä sovitun ajan. Hän myös sitoutuu toimimaan sovitun suunnitelman mukaisesti.

Tukihenkilö ja lapsen välinen suhde rakentuu pienistä arkisista tapaamisista. Tukihenkilönä toimiminen on lapsen rinnalla kulkemista, yhdessä tekemistä sekä arjen ilojen ja surujen jakamista. Se on lapsen tukemista tavallisissa arjen asioissa

kuten koulun käynnissä, harrastuksissa ja ihmissuhteissa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto- SATUKE- hanke, 2008.)

5. 3. 3 Tukihenkilön oikeudet ja velvollisuudet

Tukihenkilöllä on oikeus tukeen ja ohjaukseen sekä oikeus myös yksityiseen. Tukihenkilöllä ei ole oikeutta ryhtyä lapsen huoltajaksi. Tukihenkilöllä on oikeus vapaaehtoisuuteen, eikä hänelle tule antaa liian haasteellista tuettavaa. Tukihenkilöllä on oikeus saada koulutusta, työnohjausta ja tukea.

Tukihenkilön tulee muistaa luottamus, jonka on tuettavalle antanut. Hänen tulee muistaa vaitiolovelvollisuutensa ja olla tavoitettavissa silloin kun on luvannut. Tukihenkilön tulee huolehtia sovituista paperitöistä tukisuhteeseen liittyen. Hänen tulee kertoa tärkeitä asioista ja huomioista eteenpäin. Tukihenkilöllä ei ole mitään lainsäädännöstä löytyviä vastuita. (Mannerheimin lastensuojeluliitto- SATUKE- hanke, 2008.)

5. 3. 4 Traumaviitekehys

Traumaattiset kriisit ovat äkillisiä, odottamattomia ja usein epätavallisen voimakkaita tapahtumia. Nämä kriisit eivät ole ennustettavissa, eikä niihin pysty vaikuttamaan omalla toiminnallaan. Traumaattisia tapahtumia voivat olla muun muassa väkivallan kohteeksi joutuminen, läheisen väkivaltainen tai tapaturmainen kuolema tai väkivallan näkeminen. Myös suuronnettomuudet, luonnonkatastrofit sekä liikenneonnettomuudet ovat traumaattisia tapahtumia. (Mannerheimin lastensuojeluliitto- SATUKE- hanke, 2008.)

Traumat voidaan jakaa kahteen tyyppiin. Tyypin yksi trauma on yksittäinen traumatisoiva tapahtuma ja tyypin kaksi trauma on toistuva trauma, joka pitää sisällään toistuvia traumoja ja jatkuvaa traumatisoitumista esimerkiksi

perheväkivallan tai seksuaalisen hyväksikäytön seurauksena. (Mannerheimin lastensuojeluliitto- SATUKE- hanke, 2008.)

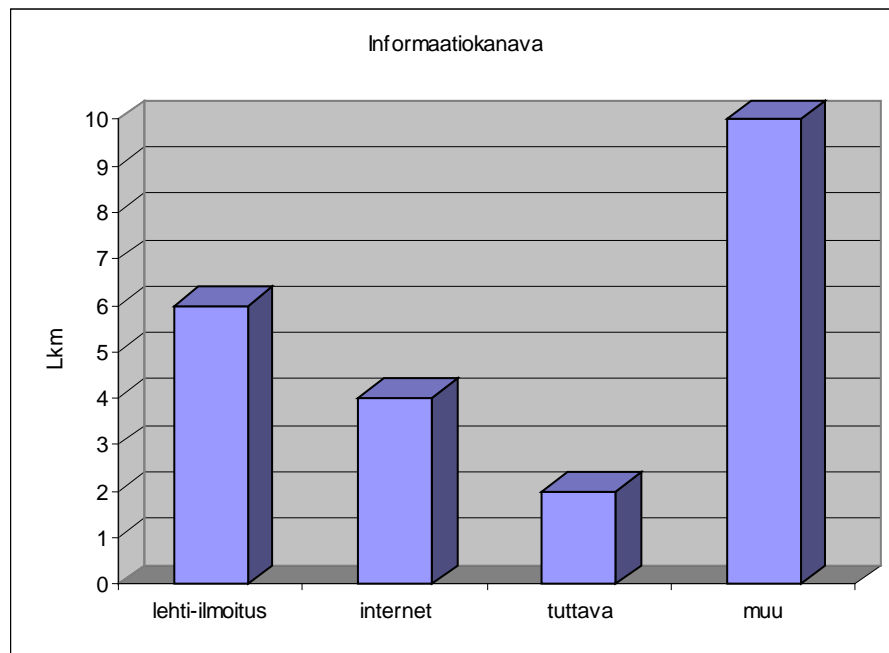
Psyykkinen traumatisoituminen aiheuttaa muutoksia myös aivojen ja fysiologian tasolla. Traumaattiset muistot tallentuvat ainakin osittain ei-kielellisessä muodossa, kuten visuaalisesti, hajuina, tunteina ja ääninä. Trauma ja siihen liittyvät tunnelataukset eivät muutu ajan myötä ilman aktiivista käsittelyä. Trauma aiheuttaa kielteisiä muutoksia ihmisessä. Näitä muutoksia ovat muun muassa tunne ja impulssisäätelyn muutokset, kuten viha ja itse tuhoisuus, huomio ja keskittymiskyvyn muutokset ja minäkäsityksen vaurio. Lisäksi traumatisoituneen on vaikea luottaa muihin, hänellä saattaa olla kroonisia kipuja tai ongelmia ruuansulatuksessa. Myös seksuaalisia ongelmia saattaa ilmaantua. Trauma voi aiheuttaa myös reviktimisaatiota eli hakeutumista uudelleen samaan tilanteeseen. (Mannerheimin lastensuojeluliitto- SATUKE- hanke, 2008.)

Lapsen traumaa käsiteltäessä pitää muistaa tukea lapsen rutiineja ja tukea sekä lohduttaa lasta. Lapsen turvallisista rakenteista tulee pitää kiinni. Tapahtunut kriisi pitää uskaltaa ottaa puheeksi. Lasta tulee suojella ja hänelle tulee antaa valinnan mahdollisuuksia sekä tunne hallinnasta suhteessa omaan elämään ja arkeen. Lapsen leikkejä, käytöstä, sekä luovaa ilmaisua on hyvä tarkkailla. (Mannerheimin lastensuojeluliitto- SATUKE- hanke, 2008.)

6 OPINNÄYTETÖN TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Informaatiokanava SATUKE- hankkeen koulutuksesta

Kysymyksessä 1 kartoitettiin informaatiokanavia, joista vastaajat olivat saaneet ensi tiedon SATUKE- hankkeen järjestämästä koulutuksesta. Vastaajilla oli mahdollisuus valita useampi vaihtoehto. Lehti- ilmoitus vaihtoehtona valitsi kuusi vastaajaa, neljä vastaajaa oli saanut tiedon internetistä ja kaksi tuttavalta. Vastaajista yli puolet (n=10) oli saanut tiedon jostain muualta. (Kuvio 1)

Kuvio 1. SATUKE - hankkeen koulutuksesta saatu informaatio

Muu informaatiokanavana mainittiin:

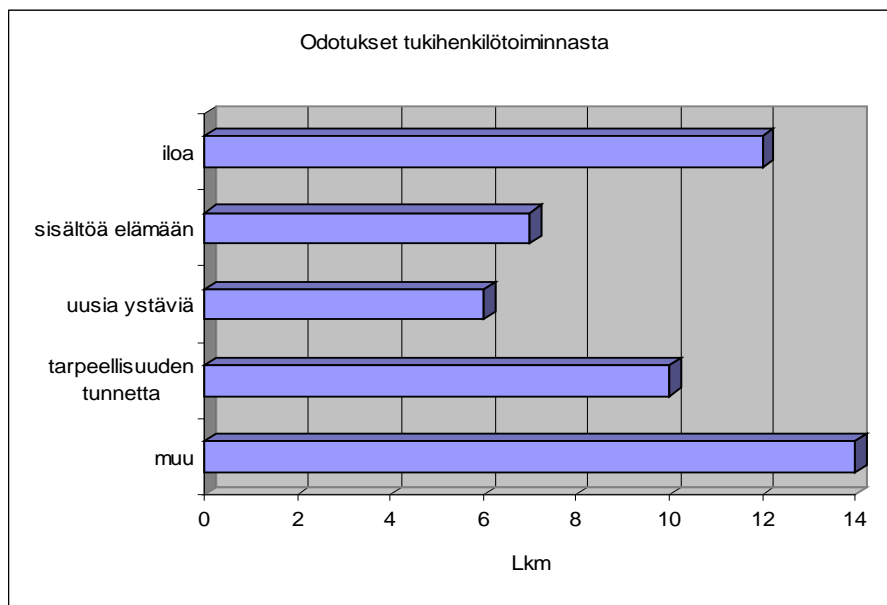
- ”sähköposti”, kaksi vastaajaa
- ”koululla (SAMK, Satakunnan Ammattikorkeakoulussa) kävi henkilö lastensuojelusta”, kuusi vastaajaa
- ”lastensuojelulaitokselta”
- ”hankkeen työntekijät kertoivat siitä tiedotustilaisuudessa”
- ”koulun taululta”

Vastauksia analysoitaessa voidaan pitää tärkeänä informaatiokanavana lastensuojelun työntekijän vierailua Satakunnan Ammattikorkeakoulussa. Vastaajat olivat saaneet tietoa järjestettävästä tilaisuudesta useasta eri lähteestä ja voidaan siis ajatella, että informaatio kanavat ovat olleet monipuoliset.

6.2 Odotukset tukihenkilötoiminnasta

Kysymyksessä 2 kysyttiin vastaajien odotuksista tukihenkilötoimintaa kohtaan. Vastaajilla oli mahdollisuus valita useampi vaihtoehto. Yli puolet vastaajista (n=12)

toivoi saavansa tukihenkilötoiminnasta iloa, tarpeellisuuden tunnetta (n=10), sekä jotain muuta(n=14). (Kuvio 2)

Kuvio 2.Odotukset tukihenkilötoiminnasta

Muuna asiana mainittiin:

- ”Osallistumista asiaan, josta tunnen olevan hyötyä yhteiskunnalle ”
- ”Tukea ja erilaista näkemystä uuteen ammattiin”
- ”Mahdollisuuden auttaa jotakuta”
- ”Kokemusta uusien ihmisten kohtaamisesta, erilaisia näkökulmia vapaaehtoistyöstä sekä erilaisten lasten arjesta ja elämästä”
- ”Tiedon ja mahdollisuuden auttaa ja tietoa lasta/nuorta elämässään ja erilaisissa tilanteissa jotka vaikuttavat hyvinvointiinsa”
- ” Uusia kokemuksia ja muiden auttamista”
- ” Tunteen onnistuneen ja toimivan tukisuhteen luomisesta”
- ”Olla mukana kehittämässä hanketta, konkreettisesti mukana yhteiskunnallisessa toiminnassa, auttaa lapsia/nuoria”
- ”Auttamisen tunnetta”
- ” Työkokemusta, elämyksiä, itsevarmuutta, ammatillista kasvua”
- ” Omat teot merkitsevät”
- ” Mahdollisuus jopa muuttaa toisen ihmisen elämää”

- ” Uusia kokemuksia ja näkemyksiä”
- ” Kokemusta”

Yllä olevia vastauksia analysoitaessa voidaan todeta, että useat vastaajat odottivat saavansa tukihenkilötoiminnalta itselleen auttamisen tunnetta ja mahdollisuuden auttaa jotakuta. Tärkeänä asiana voidaan pitää myös sitä, että vastaajilla oli tarve saada uusia kokemuksia ja näkemyksiä. Vastaajat odottivat saavansa myös työkokemusta. Muutama vastaaja mainitsee myös toimivansa yhteiskunnallisesti merkittävässä asiassa. Eräs vastaaja odotti saavansa tunteen onnistuneen ja toimivan tukisuhteen luomisesta.

6.3 Tuen antamisen tavat

Kysymyksessä 3 vastaajilta kysyttiin, millä tavoin he kokevat voivansa tukea tuen tarpeessa olevaa lasta tai nuorta. Lähes kaikki vastaajat kirjoittivat voivansa olla tuettavalle esimerkkejä tai turvallisia aikuisia. Yksi vastaaja kirjoitti voivansa olla yksi silmäpari lisää lapsen tai nuoren elämässä. Eräs vastaaja kirjoitti olevansa helposti lähestyttävä. Vastaajat kirjoittivat myös tavoista, joilla voi tukea lasta tai nuorta. Tavoista mainittiin läsnäolo, säännöllinen elämä, ”rikkauden antaminen”, lämmön antaminen, tuen ja turvallisuuden antaminen sekä olemalla avoin ja aito.

”Olemalla läsnä, kuuntelemalla, arvostamalla lasta ja hänen elämäänsä.”

Vastaajat erittelivät vastauksissaan konkreettisia keinoja, joiden avulla he voivat tukea tuen tarpeessa olevaa lasta tai nuorta. Vastauksista löytyi hyvin paljon eri tapoja, ja erilaisia keinoja tuettavan arjen helpottamiseksi. Vastaajat kirjoittivat voivansa harrastaa lapsen tai nuoren kanssa, he tuovat vaihtelevuutta, mutta toisaalta taas kokevat voivansa auttaa koulunkäynnissä ja arjessa. Lisäksi vastaajat kirjoittivat voivansa tuoda positiivisia asioita elämään. Yksi vastaaja kirjoitti, että tuettava voi pitää häneen yhteyttä puhelimitse ja sähköpostitse.

”Tuoda vaihtelevuutta ja harrastaa hänen kanssaan.”

Useat vastaajista kokivat voivansa tukea lasta tai nuorta antamalla omaa aikaansa, kuuntelemalla, olemalla läsnä, välittämällä, neuvomalla ja arvostamalla. Erityisesti

kuunteleminen ja välittäminen tulivat vahvasti esille vastauksia analysoitaessa. Vastaajat kokivat voivansa tukea lasta tai nuorta myös kannustamalla toteuttamaan haaveitaan, auttamalla uskomaan itseensä ja auttamalla erilaisten tunteiden käsittelyssä.

6.4 Odotukset koulutukselta ja toiveet sen sisällöstä

Kysymyksessä 4 vastaajilta kysyttiin heidän odotuksistaan koulutuksen suhteen. Vastauksia analysoitaessa huomattiin, että vastaajilla oli paljon erilaisia odotuksia. Neljällä vastaajalla ei ollut minkäänlaisia odotuksia koulutuksen suhteen. Yksi vastaaja oli jättänyt kohdan tyhjäksi. Yhtenäistä vastauksissa oli se, että useat vastaajista odottivat kuulevansa kokemuksia jo tukihenkilöinä toimineilta. Eräs vastaaja odotti saavansa alan ammattilaisilta tuoretta tietoa.

”Saada tietoa tämän päivän nuorisosta.”

Yksi vastaaja odotti tapaavansa uusia ihmisiä. Koulutuksen odotettiin olevan monipuolinen, tarjoavan hyvät lähtökohdat tukihenkilönä toimimiselle ja antavan hyödyllisiä työkaluja. Koulutuksen odotettiin myös antavan konkreettista tietoa siitä, mistä on kyse. Vastaajat odottivat saavansa myös rohkaisua, vertaistukea ja ideoita siitä, mitä tukilapsen kanssa voi tehdä.

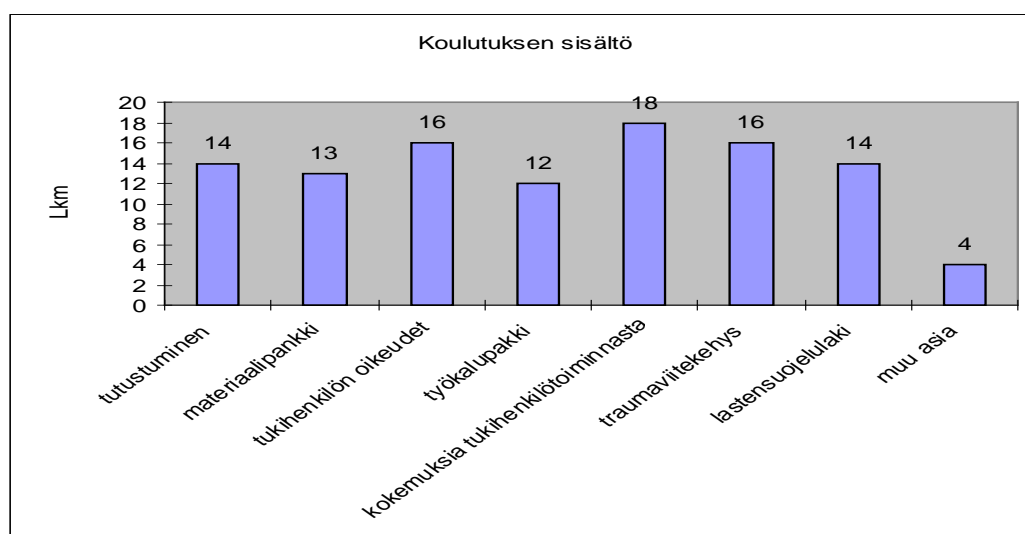
Koulutuksen odotettiin myös antavan tietoa tukilapsen kohtaamisesta, neuvoja siitä, miten tukihenkilö jaksaa henkisesti. Tukihenkilökoulutuksen odotettiin myös vahvistavan ammatillisuutta, ja selventävän tukihenkilön roolia lastensuojelun näkökulmasta. Kaksi vastaajista odotti koulutuksen olevan vaativampi, ja erään vastaajan mielestä koulutukseen olisi pitänyt olla alkuhaastattelu.

Kysymyksessä 5 vastaajilta kysyttiin mitä asioita he toivoivat koulutuksen sisältävän. Kysymys oli hieman samanlainen kuin neljäs kysymys, ja vastaajista kaksi kirjoittivatkin toivoneensa ja odottaneensa koulutukselta samoja asioita. Kolme vastaajaa ei vastannut kysymykseen. Viisi vastaajaa kirjoitti toivoneensa koulutuksen sisältävän konkreettisia asioita. Neljä vastaajaa toivoi koulutuksen sisältävän jo tukihenkilöinä toimivien kokemuksia ja esimerkkejä.

Kaksi vastaajaa toivoi saavansa tietoa siitä, miten toimia ongelmallisen lapsen kanssa. Eräs vastaaja toivoi saavansa tietoa omasta vastuustaan, ja siitä millainen suhde tuettavan ja tukihenkilön välillä tulisi olla. Koulutuksen toivottiin myös sisältävän monipuolisesti eri asioita, ohjeita vaikeisiin tilanteisiin ja esimerkkejä tuettavien elämäntilanteista. Vastaajista kaksi toivoi koulutuksessa käsiteltävän lastensuojelulakia.

Eräs vastaaja toivoi koulutuksen olevan laaja. Lisäksi eräs vastaaja toivoi koulutuksessa olevan ulkopuolisia luennoitsijoita, sekä ryhmätöitä. Koulutuksessa toivottiin käsiteltävän tukihenkilön hyviä ja huonoja ominaisuuksia sekä tukihenkilön velvollisuuksia ja oikeuksia. Koulutuksen toivottiin sisältävän myös kokemusten vaihtoa.

Kysymyksessä 6 vastaajilta kysyttiin mitä koulutuksessa olleita aiheita olisi tärkeää sisällyttää uusien tukihenkilöiden koulutukseen. Vastaajilla oli mahdollisuus valita useampi vaihtoehto. Kaikki vastaajat (n=18) olivat sitä mieltä, että tukihenkilökoulutuksen sisältöön on tärkeää kuulua jo tukihenkilöinä toimivien kokemukset. Lähes kaikki vastaajat (n=16) kokivat, että tukihenkilön oikeudet, velvollisuudet ja vastuu, sekä traumaviitekehys pitäisi säilyttää koulutuksessa. Lähes yhtä moni (n=14) oli sitä mieltä, että tutustuminen ja lastensuojelulaki on tärkeää säilyttää koulutuksessa. (Kuvio 3)

Kuvio 3. Tukihenkilökoulutuksen sisältö

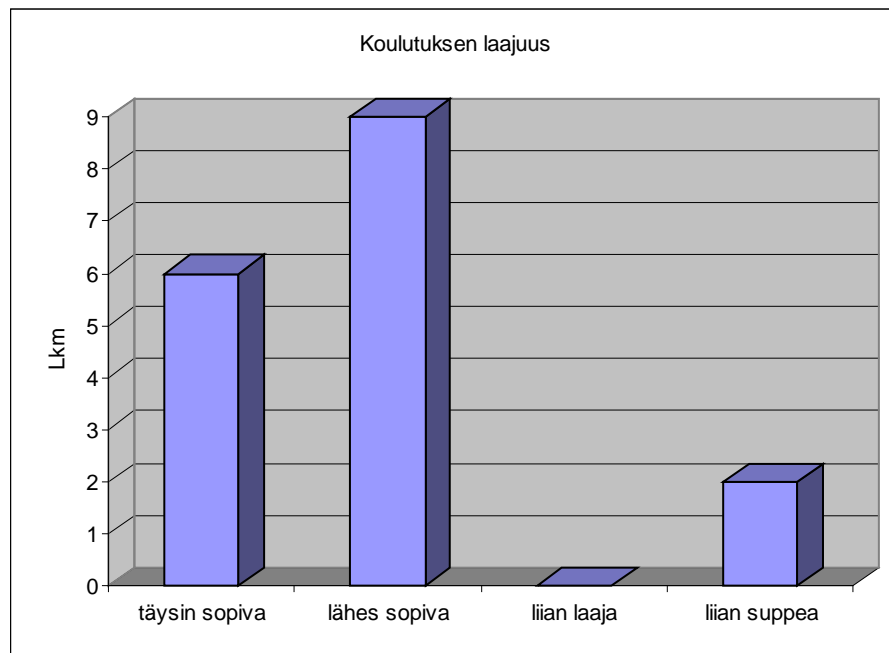
Muuna säilyttämisen arvoisena asiana mainittiin:

- ” Koko päivän koulutuspäivä, ei ainoastaan iltapäivätunteja”
- ” Iloisuus/ rentous ja tunne siitä, että kaikki mielipiteet ja kokemukset ovat hyviä. Toiminnallisuus.
- ”Mielestäni kaikki edellä mainitut säilyttämisen arvoisia. Kuten sanottu; lisää kertoja koulutukseen”
- ” Traumaviitekehys ja lastensuojelulaki vieläkin laajemmin. Enemmän kokemuksia tukihenkilötoiminnasta”

Kun tarkastellaan yllä olevia vastauksia kokonaisuutena, voidaan todeta, että osallistujien toiveet koulutuksen sisällöstä ovat hyvin monipuolisia. Yhtenä yksittäisenä asiana voidaan pitää sitä, että vastaajien mielestä koulutuksen tulee sisältää monia eri asioita, sen toivotaan olevan laaja ja koulutuskertoja voitaisiin lisätä. Osallistujat haluavat tietoa myös teoria-asioista, kuten lastensuojelulaista ja traumaviitekehyksestä.

6.5 Mielipiteet koulutuksen laajuudesta

Kysymyksessä 7 kartoitettiin vastaajien mielipiteitä koulutuksen laajuudesta. Vastaajista puolet (n=9) oli sitä mieltä, että koulutus oli lähes sopiva. Kukaan vastaajista ei ollut sitä mieltä, että koulutus olisi ollut liian laaja. Yksi vastaajista oli jättänyt vastaamatta kysymykseen. Kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että koulutus oli liian suppea. (kuvio 4)

Kuvio 4. Mielipiteet koulutuksen laajuudesta

Kysymyksessä 8 vastaajilta kysyttiin, olisivatko he toivoneet koulutukseen lisää sisältöä. Usean vastaajan mielestä olisi tärkeää ja mielenkiintoista kuulla jo tukihenkilöinä toimivien kokemuksia ja esimerkkejä. Vastaajat toivoivat myös enemmän todellisiin tilanteisiin opettavia tietoja.

Eräs vastaaja toivoi koulutukseen enemmän ”pakollista keskustelua” ja pienryhmätoimintaa. Lisäksi vastaajat toivoivat tietoa eri-ikäisten lasten ja nuorten ongelmista ja tietoa siitä, mistä nuoret kärsivät. Eräs vastaaja toivoi, että koulutuksessa olisi käyty läpi Porin tarjoamia toimintamahdollisuuksia.

6.6 Mielipiteet tukihenkilökoulutuksesta ja vapaaehtoistoiminnasta

Kysymyksessä 9 kysyttiin vastaajien mielipiteitä tukihenkilökoulutuksesta ja vapaaehtoistoiminnasta. Tämän kysymyksen osalta saatiin hyvin samankaltaisia vastauksia, joista kävi selvästi ilmi, että koulutus oli tarpeellinen ja siihen oltiin tyytyväisiä. Eräs vastaaja koki koulutuksen olleen melko kattava kokonaisuus, lisäksi sitä luonnehdittiin kivaksi sekä hyväksi. Traumaviitekehyksen käsittelyä pidettiin

hyvänä. Eräs vastaajan mielestä oli tärkeää, että koulutuksessa sai osallistua ja keskustella.

Koulutuksen ajankohdasta mainittiin muutamia kommentteja ja se herätti hieman erilaisia vastauksia. Pääosin osallistujat kokivat koulutuksen järjestämisen kerran viikossa hyväksi, mutta erään vastaajan mielestä koulutus olisi voitu pitää aikaisempaan kellonaikaan. Kolme vastaajaa oli sitä mieltä, että yksi koulutuskerta voisi olla lyhyempi.

”Koulutus voitaisiin järjestää pari kertaa viikossa, lyhyemmän ajan kerrallaan.”

Eräs vastaajista koki lauantain koulutuksen raskaana rankan viikonpääätteeksi. Yksi vastaajista kirjoitti, että kaikki koulutuksessa olleet eivät ”ansainneet paikkaansa”, koska he eivät antaneet itsestään mitään. Toisaalta taas eräs toinen vastaaja oli sitä mieltä, että tutustuminen olisi voinut olla pienemmälläkin osuudella.

”Koulutuksessa pystyi olemaan sanomatta sanaakaan.”

Useat vastaajat olivat sitä mieltä, että tukihenkilökoulutus helpottaa tukihenkilöksi lähtemistä, sekä antaa eväitä ja auttaa selvittämään onko tukihenkilötoiminta itselle sopiva tapa auttaa. Tukihenkilökoulutuksen koettiin myös tuovan uusia kokemuksia ja olevan hyödyksi ammatissa.

”Saa aikaa pohtia mistä on kyse.”

”Koulutus on ehdottomasti hyvä juttu, ja antoi eväitä tukihenkilönä toimimiseen,”

”On ihanaa kun jokainen voi tehdä vapaaehtoistyötä ja sen tekeminen on tärkeää ja hyödyllistä.”

”On hienoa päästä parantaman toisen elämänlaatua ja helpottaa ongelmassa.”

7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

7.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Lähtökohtana laadullisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen. Tähän sisältyy ajatus todellisuuden moninaisuudesta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara, 2009, 16.) Laadullisessa aineistossa tutkimusprosessia tehdään tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Tutkimusaineisto tiivistetään sellaiseen muotoon, että tutkittavaa ilmiötä voidaan kuvata ja ilmiöiden väliset suhteet saadaan esille. Tutkimusaineistosta on oleellista löytää samanlaisuudet ja eroavaisuudet. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110.)

Opinnäytetyössä käytettiin tutkimusmenetelmänä laadullista lomaketutkimusta. Kyselylomakkeessa oli sekä avoimia, että monivalintakysymyksiä. Monivalintakysymyksien vastauksia voidaan vertailla mielekkäästi ja niitä on helppo käsitellä ja analysoida tietokoneella. (Hirsjärvi ym. 2006, 189–190.) Avoimet kysymykset taas antavat vastaajalle mahdollisuuden sanoa, mitä hän todella ajattelee. Toisaalta avoimet kysymykset tuottavat vastauksia, jotka ovat sisällöltään kirjavia ja luotettavuudeltaan kyseenalaisia ja joita voi olla vaikea käsitellä. (Hirsjärvi ym. 2006, 190.)

7.2 Kohdejoukko ja aineistonkeruu

Kohdejoukkona (n=18) opinnäytetyössä olivat SATUKE- hankkeen kautta tukihenkilökoulutukseen hakeutuneet henkilöt Satakunnan alueelta. Koulutukset järjestettiin Porissa. Aineisto kerättiin käyttämällä kyselylomaketta. Kyselylomakkeet (Liite 3) jaettiin kohdejoukolle viimeisellä koulutuskerralla.

Kyselylomakkeen etuna pidetään yleensä sitä, että sen avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto. Kyselylomakkeeseen liittyy myös haittoja. Aina ei ole mahdollista varmistua siitä, miten vakavasti vastaajat suhtautuvat tutkimukseen, ovatko he

vastanneet rehellisesti ja huolellisesti. Lisäksi hyvän lomakkeen laatiminen vie aikaa ja vaatii tutkijalta taitoa. (Hirsjärvi ym. ,2009, 195.) Opinnäytetyössä kysely toteutettiin kontrolloituna kyselynä, informoidun kyselyn muodossa. Informoitu kysely tarkoittaa sitä, että tutkija jakaa lomakkeet henkilökohtaisesti vastaajille. (Hirsjärvi ym., 2009, 196- 197.)

7.3 Aineiston käsittely ja analyysi

Laadullisessa tutkimuksessa on pyrkimyksenä tavoittaa tutkittavien näkökulma, joten aineiston analyysi on aineistolähtöistä. Laadullisessa tutkimuksessa jäsennetään aineistosta käsin ne teemat, jotka ovat tutkittavan ilmiön kannalta merkityksellisiä. Aineiston käsittelyssä pyritään kokonaisvaltaisuuteen, jolloin tutkittava ilmiö pyritään ymmärtämään suhteessa kontekstiin ja tutkittujen ilmiöiden erityispiirteisiin. (Kiviniemi 2001, 68.)

Tutkimuksen ydinasia on kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätökset. Analyysivaiheessa tutkijalle selviää, minkälaisia vastauksia hän saa esitettyihin ongelmiin. (Hirsjärvi ym., 2009, 221.) Laadullisessa tutkimuksessa aineiston runsaus ja elämänläheisyys tekevät analyysivaiheen haastavaksi ja mielenkiintoiseksi. Yleensä tutkija ei pysty hyödyntämään kaikkea keräämäänsä, eikä kaikkea materiaalia ole myöskään tarpeen analysoida. (Hirsjärvi ym., 2009, 225.)

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston käsittely ja analysointi on työläs ja aikaa vievä prosessi. Se tapahtuu tutkimusaineiston keruun kanssa osittain samanaikaisesti. Yleisimmin analysoitavana on tekstitietoa, joka on saatu dokumenteista tai haastattelujen purkamisesta sanatarkoiksi teksteiksi. (Engenström & Ruusuvuori 2003, 307.) Laadullisen tutkimuksen tuloksia ei voida kuvata pelkillä numerotiedoilla kuten määrällisessä tutkimuksessa. Tulokset esitetään usein teema-alueina tai käsitekarttoina. Niihin liitetään suoria lainauksia aineistosta, jotta lukija voi muodostaa käsityksen aineiston laadusta ja analyysin osuvuudesta. (Hirsjärvi ym., 2006, 54.)

Tässä opinnäytetyössä avointen kysymysten vastaukset analysoitiin käsitekartan avulla, etsimällä vastauksista samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Ne yhdistettiin lauseiksi ja samaa tarkoittavat sanat yhdistettiin yhdeksi. Osa vastauksista

kirjoitettiin kokonaisina, suorina lauseina opinnäytetyöhön. Strukturoidut kysymykset analysoitiin Tixel ohjelman avulla ja kuvattiin kaavioiden muodossa. Kaavioissa vastaajamäärä kuvattiin lukuna tyypillisen prosentteina esittämisen sijaan, koska vastaajia oli vähemmän kuin määrällisessä tutkimuksessa. Näin lukijan on helpompi saada todenmukainen kuva asiasta. Strukturoitujen kysymysten sanallisesti kirjoitetut vastaukset kirjoitettiin suorina lainauksina opinnäytetyöhön.

7.4 Aikataulu ja raportointi

Kyselylomakkeet (Liite 3) toimitettiin vastaajille SATUKE -hankkeen viimeisellä koulutuskerralla, marraskuussa 2008. Heitä pyydettiin vastaamaan kysymyksiin tässä tilaisuudessa. Tulokset analysoitiin kesän 2009 sekä syksyn 2009 aikana. Tulokset esitettiin joulukuussa 2009 raportointiseminaarissa. Opinnäytetyö arvioitiin tammikuussa 2010.

7.5 Opinnäytetyön luotettavuus

Tutkimuksessa pyritään välttämään virheitä, mutta silti tulosten pätevyys ja luotettavuus vaihtelevat. Sen vuoksi kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen reliiäbelius tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka selostus tutkimukseen toteuttamisesta. (Hirsjärvi ym., 2009, 231- 232.) Tässä opinnäytetyön luotettavuutta pyrittiin varmistamaan sillä, että vastaajat vastasivat kysymyksiin koulutustilaisuudessa, eivätkä he esimerkiksi voineet keskustella vastauksistaan etukäteen toistensa kanssa. Voidaan siis olettaa, että vastaajat vastasivat oman kokemuksensa pohjalta. Lisäksi luotettavuutta lisää se, että vastaajat vastasivat kysymyksiin nimettöminä.

Tässä opinnäytetyössä tulosten toistettavuutta voisi heikentää esimerkiksi se, jos tutkimus tehtäisiin toiseen tukihenkilökoulutukseen osallistuneille tukihenkilöille. Tällöin strukturoitujen kysymysten valmiit vastausvaihtoehdot eivät antaisi toistettavissa olevia tuloksia, koska koulutusten sisällöt olisivat erilaiset. Lisäksi

toistettavuutta voisi heikentää tutkimuksen tekeminen samalle ryhmälle myöhemmin. Tällöin vastaajien muistikuvat koulutuksesta olivat todennäköisesti erilaiset.

Toinen tutkimuksen arviointiin liittyvä käsite on validius eli pätevyys. Validius tarkoittaa tutkimusmenetelmän tai mittarin kykyä mitata oikeaa asiaa. Esimerkiksi kyselylomakkeita käytettäessä voidaan saada kysymyksiin vastaukset, mutta vastaajat ovat saattaneet käsittää kysymykset toisin kuin tutkija on ajatellut. (Hirsjärvi ym., 2009, 231- 232.) Validiteetti ilmaisee myös, miten tutkija on kyennyt siirtämään tutkimuksessa käytetyn teorian käsitteet kyselylomakkeeseen. (Vilka 2007, 150.)

Tässä opinnäytetyössä validius on pyritty saavuttamaan laatimalla kyselylomakkeen ohkeen saatekirje, jossa oli ohjeet eri kysymystyyppeihin vastaamiseen. Näin pyrittiin varmistamaan, että vastaajat vastasivat kysymyksiin tarkoitetulla tavalla. Lisäksi opinnäytetyön tekijä oli vastaushetkellä paikalla, jolloin vastaajilla oli mahdollisuus kysyä mahdollisista epäselvyyksistä. Validiutta heikentää se, että kaksi kysymystä oli samantyyppisiä ja molempiin kysymyksiin ei välttämättä saatu laadultaan parhaita mahdollisia vastauksia.

8 OPINNÄYTETYÖN JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata tukihenkilökoulutukseen osallistuneiden kokemuksia saamastaan koulutuksesta. Lisäksi tässä opinnäytetyössä kartoitettiin tukihenkilökoulutukseen osallistuneiden odotuksia koulutusta, sekä vapaaehtoistoimintaa kohtaan ja heidän toiveitaan koulutuksen sisällöstä. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada ajankohtaista ja hyödynnettävissä olevaa tietoa tukihenkilökoulutuksen onnistumisesta ja mahdollisista kehittämistarpeista. Opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Kyselylomakkeita jaettiin 18, ja vastausprosentti oli 100 %.

Ennen tukihenkilöksi ryhtymistä tukihenkilöllä tulisi olla mahdollisuus saada riittävä perehdytys toimintaan. Tukihenkilönä toimimisessa koulutus on välttämätöntä. Koska tukihenkilö joutuu väistämättä kohtaamaan ongelmia, hänen tulee saada tukea

ja koulutusta. Tukihenkilökoulutus on myös koettu hyvänä ja toimintaan voimakkaasti motivoivana tekijänä. (Lahtinen, 2003, 30.) Tämän opinnäytetyön tulosten perusteella voidaan todeta, että tukihenkilökoulutukseen hakeutuneet kokevat koulutuksen tärkeänä.

Tukihenkilökoulutukseen hakeutuneet henkilöt saivat ensi informaation koulutuksen järjestämisestä eri lähteistä. Tärkeimpinä informaatiokanavina voidaan pitää lehti-ilmoitusta ja lastensuojelun henkilön vierailua Satakunnan Ammattikorkeakoulussa. Koulutuksen koettiin antavan valmiuksia tukihenkilönä toimimiseen sekä aikaa pohtia mistä on kyse. Vastaajat olivat pääosin tyytyväisiä koulutuksen laajuuteen. Kukaan vastaajista ei pitänyt koulutusta liian laajana. Voidaankin siis todeta, että tukihenkilökoulutuksen osallistuneet ovat motivoituneita osallistumaan näin laajaan koulutukseen. Toisaalta taas kaksi vastaaja koki, että koulutus oli liian suppea.

Aikaisemman tutkimuksen (Yeung, 2002) mukaan suurin syy, miksi ihmiset lähtevät vapaaehtoistyöhön, on halu auttaa muita ihmisiä. (Yeung, 2002, 7–72.) Porilaisia vapaaehtoistyöntekijöitä tutkineen Meriruohon mukaan vapaaehtoistyöhön osallistuvan motiivit ovat tavallisesti epäitsekkäitä syitä, kuten auttamisen halua tai halua tehdä jotain hyödyllistä, kun on aikaa. (Meriruoho, 2008, 50.) Tässä opinnäytetyössä vastaajilta kysyttiin, mitä he toivovat saavansa tukihenkilötoiminnalta. Vastauksia voidaan käsitellä myös ikään kuin motiiveina. Monet vastaajista toivoivat saavansa uusia kokemuksia, auttamisen tunnetta sekä mahdollisuuden tehdä jotain yhteiskunnalle hyödyllistä.

Korhosen mukaan vapaaehtoistoiminta ei ole pelkästään pyyteetöntä, epäitsekkästä auttamista. Vapaaehtoiset toimivat aina myös omista tarpeista ja pyrkimyksistä käsin. Toiminta voi olla myös väylä vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin. (Korhonen, 2005, 12.) Myös tässä opinnäytetyössä vastaajat toivat esille toiveensa saada tukihenkilötoiminnalta työkokemusta, elämyksiä sekä itsevarmuutta. Vastauksista tuli esille myös toiveet ammatillisesta kasvusta ja näkemyksestä uuteen ammattiin. Myös aikaisemmat tutkimukset tukevat nyt saatuja vastauksia. Meriruohon mukaan vapaaehtoistoiminnassa toimimisen jatkamista tukee usein se, että henkilö kokee saavansa toiminnalleen henkilökohtaista vastinetta, esimerkiksi työkokemusta tai uuden oppimista. (Meriruoho, 2008, 50.)

Keltakangas (2009) on opinnäytetyössään tutkinut tukihenkilöinä toimivia miehiä. Keltakankaan saamien tulosten perusteella tukihenkilösuhteiden tärkeimpiä tavoitteita oli aikuisen mallina oleminen ja tuettavan tukeminen. (Keltakangas, 2009, 2.) Myös tässä opinnäytetyössä saatujen vastausten perusteella tuli selkeästi esille vastaajien näkemys siitä, että he kokevat voivansa olla tuettavalle ennen kaikkea luotettavia aikuisia, ja tukea lasta tai nuorta vaikeassa elämäntilanteessa. Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että vastaajien toiveet koskivat käytännönläheisten asioiden käsittelyä. He pitivät erittäin tärkeänä kuulla kokemuksia jo tukihenkilöinä toimineilta. Erityisen tyytyväisiä voidaan olla siihen, että lähes kaikki vastaajat pitivät tärkeänä lähes jokaisen aihealueen sisällyttämistä uusien tukihenkilöiden koulutukseen. Perustellusti voidaan ajatella, että tukihenkilöt olivat erittäin tyytyväisiä koulutuksen sisältöön.

Tämän opinnäytetyön aihe on ajankohtainen ja työelämälähtöinen. Vapaaehtoistoimintaa voidaan pitää tärkeänä ja monipuolisena yhteiskunnallisena asiana, joka ei korvaa ammattilaisten tekemää työtä lasten ja nuorten parissa, vaan täydentää sitä. Tukihenkilökoulutuksen järjestäminen on vielä melko harvinaista ja aiheutta on tutkittu vähän. Tukihenkilöiden saaman koulutuksen järjestäminen ja tutkiminen on kuitenkin tärkeää, jotta saadaan tietoa siitä, minkälaista koulutusta tukihenkilöiksi hakeutuneet tarvitsevat toimiakseen tukihenkilöinä.

Tähän opinnäytetyöhön liittyviä jatkotutkimus aiheita on paljon. Tulosten perusteella voitaisiin kartoittaa tukihenkilöiden saamaa jatkokoulutusta ja työnohjausta sekä heidän toiveitaan näihin liittyen. Lisäksi voitaisiin tutkia tukihenkilöiden jaksamista tukisuhteissa. Olisi myös mielenkiintoista tutkia sitä, mitä tukihenkilöt kokevat saaneensa tukihenkilötoiminnalta ja sitä miten heidän odotuksensa tukihenkilötoimintaa kohtaan ovat täyttyneet. Mielenkiintoinen tutkimusaihe olisi myös tuettavien toiveet tukihenkilöä kohtaan. Opinnäytetyön tekeminen oli haastavaa ja mielenkiintoista. Se opetti tekijälleen paljon tiedonhausta sekä auttoi ammatillisessa kasvussa. Aikaisempien tutkimusten löytäminen oli haasteellista, koska tukihenkilökoulutusta on tutkittu vähän. Vastausten analysointi oli teknisesti haastavaa sekä antoisaa koska vastauksia oli paljon ja niiden sisältö oli yllättävän laaja sekä monipuolinen.

LÄHTEET

Engenström, R. Ruusuvuori, J. 2003. Puhe lääkärin työvälineenä ja laadullisen tutkimuksen kohteena. Duodecim (119) 303–311.

Hirsijärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2006 .Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.

Hirsijärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2009 .Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.

Holmberg, T. 2003.Lapset ja vanhempien päihdeongelma Lasten keskus. Helsinki. Stakes.

Keltakangas, A. 2009 Lasten ja nuorten tukihenkilötoiminta - Miestukihenkilöiden kokemuksia tukihenkilötoiminnasta. Opinnäyteyö, Piramk.

Kiviniemi, K. 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Jyväskylä. PS-kustannus.

Korhonen A. 2005. Lastensuojelun tukihenkilön käsikirja. Helsinki. Erityishuoltojärjestöjen liitto Ehjä ry.

Lahtinen P. 2003. Ihminen on tärkein instrumentti. Vantaa. SMS-Tuotanto Oy.

Lehtinen, S. 1994. Tukihenkilö apuna arjessa. Järjestöjen tukihenkilöprojekti. Sosiaaliturvan keskusliitto. Helsinki. Hakapaino.

Lehtinen, S. 1997. Vapaaehtoistoiminta-kasvava voimavara. Helsinki. Kansalaisareena ry.

Mannerheimin lastensuojeluliiton SATUKE hankkeen koulutusmateriaali 2008

Meriruoho, L. 2008. Lastensuojelun tukihenkilötoiminnan käytäntöä ja kehittämismahdollisuuksia. Opinnäytetyö. Samk.

Odell, H. Sorvisto, P. 2009. Sosiaalinen pääoma Espoon nuorisotyön vapaaehtoisryhmien toiminnassa. "Ne pienet alut, siitä sitä lähdetään". Metropolia.

Raninen, A. Raninen, T. Toni, I. Tornaes, G. 2008. Mathildan muodonmuutos, kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan uudet kasvot. Helsinki. WSOY.

Suomen punainen risti. 2005. Välittäjä, vapaaehtoistoiminnan malli. Helsinki.

Tuomi, J. Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Tammi.

Yeung, A. 2002. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa – ihanteita vai todellisuutta? Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Helsinki. Hakapaino.

Verkkolähteet

Ehjä. 2009. Erityishuoltojärjestöjen liitto ry. Lastensuojelun tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta. Valtakunnallinen lastensuojelun kehittämishanke. [Yhdistyksen verkkosivut] [Viitattu 2.2.2009] Saatavissa: www.ehja.fi

Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Lastensuojelulaki. [Verkkosivut] [Viitattu 10.10.2009] Saatavissa: www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417

Lastensuojelun keskusliitto. Lastensuojelun käsitteistö. [Yhdistyksen verkkosivut] [Viitattu 2.2.2009] Saatavissa: www.lskl.fi

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. [Yhdistyksen verkkosivut] [Viitattu 20.10.2008] Saatavissa: <http://www.mll.fi/mll/>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Satakunnan Piiri. [Yhdistyksen verkkosivut] [Viitattu 27.10.2008] Saatavissa: <http://www.mll-satakunta.fi/userFiles>

LIITELUETTELO

LIITE 1 Tutkimuslupa anomus

LIITE 2 Saatekirje

LIITE 3 Kyselylomake

LIITE 4 Sopimus opinnäytetyön tekemisestä

Sonja Niemelä

LIITE 1

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Annika Vallin

Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Antinkatu 8 28100 PORI

OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSLUPA ANOMUS

Olen kolmannen vuoden sairaanhoitajaopiskelija Satakunnan Ammattikorkeakoulusta, Porin yksiköstä. Opintoihin kuuluu opinnäytetyön tekeminen. Tämä opinnäytetyö on osa SATUKE- hanketta. Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää mitä mieltä tukihenkilöiksi hakeutuneet henkilöt olivat koulutuksesta, jota Mannerheimin Lastensuojeluliiton Satakunnan piiri heille järjesti. Lisäksi tutkimuksessa selvitetään tukihenkilöiksi hakeutuneiden näkemyksiä siitä, millä tavoin he voivat tukea tuen tarpeessa olevaa lasta tai nuorta.

Kerättyä tietoa voidaan käyttää koulutuksen kehittämiseen. Pyydän lupaa saada suorittaa tutkimus Porin ja Rauman tukihenkilökoulutuksiin osallistuneille henkilöille. Tässä opinnäytetyössä käytetään tutkimusmenetelmänä laadullista lomaketutkimusta. Osa kysymyksistä on avoimia kysymyksiä ja osa strukturoituja kysymyksiä. Kysymykset käsitellään sekä analysoidaan nimettöminä sekä täysin luottamuksellisesti. Aineiston analysointi ja julkistaminen tehdään siten, että kenenkään vastauksia ei ole mahdollista tunnistaa.

Pyydän lupaa aineiston keräämiseen Porin ja Rauman koulutusten viimeisellä koulutuskerralla.

Pori 5.11.2008 Sonja Niemelä

LIITE 2

SAATEKIRJE

Olen kolmannen vuoden sairaanhoitajaopiskelija Satakunnan Ammattikorkeakoulusta, Porin yksiköstä. Opintoihin kuuluu opinnäytetyön tekeminen. Tämä opinnäytetyö käsittelee SATUKE - hankkeen tukihenkilöiksi hakeutuvien mielipiteitä tukihenkilötoiminnasta sekä koulutuksesta. Vastauksenne ovat todella tärkeitä, jotta tukihenkilökoulutusta voitaisiin jatkossa kehittää.

Vapaaehtoistoiminta on ihmisen omasta halusta lähtevää, tasa-arvoista toisen ihmisen auttamista ja tukemista elämän eri tilanteissa. Vapaaehtoisuuden perustana on toimiminen ilman palkkaa hyvän asian puolesta. Vapaaehtoistoiminta on myös tärkeää kansalaistoimintaa joka rikastuttaa yhteisön elämää ja vahvistaa yhteistä hyvinvointia. Tukihenkilönä toimimisessa koulutus on välttämätöntä. Koska tukihenkilö joutuu väistämättä kohtaamaan ongelmia, hänen tulee saada tukea ja koulutusta. Tukihenkilökoulutus on jo aiemmin myös koettu hyvänä ja toimintaan voimakkaasti motivoivana tekijänä.

Pyydän Teitä ystävällisesti vastaamaan oheisen kyselylomakkeen kysymyksiin 1-9. Kysymyksissä 1, 2, ja 6 on valmiit vastausvaihtoehdot, joista voit valita myös useamman sopivan vaihtoehdon. Myös kysymyksessä 7 on valmiit vaihtoehdot. Valitse niistä sopivin. Muut kysymykset ovat avoimia kysymyksiä, joihin pyydän Teitä vastaamaan omin sanoin. Kohta yhdeksän on varattu yleiseen kommenttiinne tukihenkilötoiminnasta sekä koulutuksesta. Kysymykset käsitellään sekä analysoidaan nimettöminä sekä täysin luottamuksellisesti. Aineiston analysointi ja julkistaminen tehdään siten, että kenenkään vastauksia ei ole mahdollista tunnistaa.

Kiitän jo etukäteen vaivannäöstänne.

Pori 5.11.2008

Ystävällisin terveisin Sonja Niemelä

LIITE 3

1. Mistä sait tietää tästä vapaaehtoistoiminnan muodosta eli SATUKE hankkeesta? Ympyröi sopiva/sopivat vaihtoehdot:

a)lehti- ilmoituksesta
b)internetistä
c)tuttavalta
d)muualta, mistä?_____

2. Mitä konkreettisia asioita toivot saavasi tukihenkilötoiminnalta? Ympyröi sopiva/sopivat vaihtoehdot:

a)iloa
b)sisältöä elämään
c)uusia ystäviä
d)tarpeellisuuden tunnetta
e)muuta,
mitä?_____

3. Millä tavoin koet voivasti tukea tuen tarpeessa olevaa lasta tai nuorta?

4. Minkälaisia odotuksia Sinulla oli tukihenkilökoulutusta kohtaan?

5. Minkälaisia asioita toivoit koulutuksen sisältävän?

6. Mitkä asiat koulutuksen sisällössä ovat mielestäsi sellaisia, jotka tulisi ehdottomasti säilyttää uusien tukihenkilöiksi hakeutuvien koulutuksissa? Ympyröi sopiva/sopivat vaihtoehdot:

- a) tutustuminen
 - b) materiaalipankki
 - c) tukihenkilön oikeudet, velvollisuudet sekä vastuu
 - d) oma työkalupakki
 - e) kokemuksia tukihenkilötoiminnasta
 - f) traumaviitekehys
 - g) lastensuojelulaki
 - h) jokin muu asia:
-
-

7. Oliko saamasi koulutus mielestäsi sopivan laaja ajatellen tukihenkilönä toimimista? Ympyröi sopiva vaihtoehto:

- a) täysin sopiva
- b) lähes sopiva
- c) liian laaja
- d) liian suppea

8. Olisitko kaivannut jotain muuta sisältöä koulutukseen?

9. Muita mielipiteitäsi tukihenkilökoulutuksesta ja vapaaehtoistoiminnasta:

LIITE 4

SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULU
Tiedepuisto 3
28600 PORI

OP07
SOPIMUS
OPINNÄYTETYÖN
TEKEMISESTÄ

SAMK / Sopimus opinnäytetyön tekemisestä

Opinnäytetyön tekijä: Sonja Niemelä	Opiskelijanumero	Aloitusrhythmi
Koulutusohjelma: Hoitotyö, Sairaanhoidaja AMK		
Opinnäytetyötä ohjaavan opettajan nimi, sähköposti, puhelinnumero ja osoite: Anna Polvivaara,		
Toimeksiantaja, yhteyshenkilön nimi, sähköposti, puhelinnumero ja osoite: Mannerheimin lastensuojeluliitto Satakunnan Piiri, Annika Vallin,		
Opinnäytetyön nimi: Tukihenkilötoimintaan hakeutuvien käsityksiä tukihenkilötoiminnasta sekä saamastaan tukihenkilökoulutuksesta.		
Työn etenemisaikataulu: Tarkempi selvitys on sopimuksen liitteenä olevassa hyväksytyssä tutkimus-/projektisuunnitelmassa.		
<p>Vakuutukset. Jos opinnäytetyö tehdään kokonaan tai osittain työsuhteessa palkkaa vastaan, niin toimeksiantajan on laadittava asianmukainen kirjallinen työsopimus. Työnantaja huolehtii lainmukaisista vakuutuksista, sillä ammattikorkeakoulun vakuutukset eivät kata työsuhteessa tehtävän opinnäytetyön tekijää.</p> <p>Opinnäytetyön kustannukset ja niiden korvaaminen. Opinnäytetyöstä mahdollisesti aiheutuvien kustannusten (ml. Aineiston hankinta, raaka-aineet, matkat, työkorvaus jne.) korvaamisesta sopivat toimeksiantaja ja opiskelija keskenään. Pääsääntöisesti Satakunnan ammattikorkeakoulu ei vastaa yksittäisen opinnäytetyön kustannusten korvaamisesta.</p> <p>Oikeudet opinnäytetyön tuloksiin. Toimeksiantaja saa käyttöoikeuden opinnäytetyön tuloksiin ja niiden kaupalliseen hyödyntämiseen. Opinnäytetyön tekijä on velvollinen raportoimaan opinnäytetyön tulokset toimeksiantajalle.</p> <p>Immateriaalioikeudet. Tekijänoikeus ja muut immateriaalioikeudet opinnäytetyöhön kuuluvat opinnäytetyön tekijälle. Opinnäytetyön tekijä ja toimeksiantaja sopivat erikseen, missä laajuudessa tekijänoikeus tai muut immateriaalioikeudet siirtyvät toimeksiantajalle.</p> <p>Opinnäytetyön ohjaus ja vastuu. Vastuu opinnäytetyön tekemisestä ja tuloksista on opiskelijalla. Ammattikorkeakoulu vastaa työn ohjauksesta, seurannasta ja työn riittävästä laatuvarmistuksesta. Ammattikorkeakoulu ei ole taloudellisesti vastuussa työn tuloksista tai aikataulusta. Opinnäytetyön tekijä ei vastaa toimeksiantajalle vahingosta, joka toimeksiantajalle syntyy opinnäytetyön viivästymisestä, ellei erikseen toisin sovita. Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön kaikki opinnäytetyön tekemisessä tarvittavat tiedot ja aineistot sekä ohjaamaan opinnäytetyötä toimeksiantajaorganisaation näkökulmasta. Opiskelija sitoutuu palauttamaan toimeksiantajalle työn aikana saamansa luottamuksellisen aineiston, kun opinnäytetyö on valmistunut, tai kun osapuolet yhdessä toteavat, että yhteistyöedellytyksiä opinnäytetyön loppuun saattamiseksi ei ole.</p> <p>Tulosten julkistaminen ja luottamuksellisuus. Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan julkinen. Mikäli opinnäytetyö sisältää liikesalaisuuksia tai muuta julkisuuslaissa salassa pidettäväksi määrättyjä tietoja, on opinnäytetyön raportti laadittava niin, että tietojen luottamuksellisuus säilyy. Tarvittaessa salassa pidettävät tiedot on jätettävä työn tausta-aineistoon. Opinnäytetyö tai sen osia voidaan julkaista myös internetissä sopimalla niistä erikseen. Opinnäytetyön osapuolet (opiskelija, toimeksiantaja ja opettaja) sitoutuvat pitämään salassa kaikki opinnäytetyön tekemisessä ja sitä edeltävissä tai sen jälkeisissä neuvotteluissa esiin tulevat luottamukselliset tiedot ja asiakirjat sekä pidättäytymään käyttämästä hyväkseen toisen osapuolen ilmaisemia luottamuksellisia tietoja ilman erillistä lupaa.</p> <p>Tätä sopimusta koskevat erimielisyydet pyritään ratkaisemaan ensisijaisesti neuvottelemalla osapuolten kesken. Mikäli asiasta ei päästä sopimukseen, erimielisyydet ratkaistaan Porin käräjäoikeudessa.</p> <p>Tätä sopimusta on laadittu 3 kappaletta, yksi kullekin osapuolelle.</p> <p>Satakunnan ammattikorkeakoululla on oikeus käyttää yhteistyöhanketta ammattikorkeakoulun työelämäyhteisyyksissä. Hanketta voidaan lisäksi hyödyntää ammatillisen korkeakoulutuksen tavoitteita edistävästi esim. opetusmateriaalina tai –metodina edellyttäen, ettei hankkeeseen sisältyneiden tietojen luottamuksellisuutta vaaranneta.</p>		
Päiväys: 15.12.2009		
Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus, nimike ja nimen selvennys: <i>Sonja Niemelä</i>	Koulutusjohtajan/Toimeksiantajan allekirjoitus ja nimen selvennys: <i>Katri-Maria Kanerva</i>	
Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus: <i>Sonja Niemelä</i>		

Sisältövastaava: Anne Sankari

Tarkistettu viimeksi: 1.10.2008